

Open vragen

Open vragen zijn er in verschillende soorten en maten. De vraag welke je kiest zou eigenlijk alleen afhankelijk moeten zijn van het doel dat je met je toetsen nastreeft. In de praktijk zal het snel en 'betrouwbaar' kunnen nakijken echter ook vaak een rol spelen.

Open vragen kunnen verschillende vormen hebben:

- In- en aanvulvragen
- Kort antwoordvragen
- Lang antwoordvragen
- Opstelvragen/betoogvragen

De belangrijkste voor- en nadelen van open vragen op een rijtje:

Voordelen van open vragen

- De antwoorden op open vragen geven de docent inzicht in de mate waarin de student zich correct met gebruikmaking van vaktermen kan uitdrukken.
- Open vragen lenen zich uitstekend voor het meten van bijvoorbeeld creativiteit en schrijfvaardigheid, een in ons land verwaarloosde vaardigheid.
- Met de open vraag kan een onderwerp meer in de diepte bevraagd worden dan met een gesloten vraag.
- Het antwoord kan niet worden gevonden door herkenning, maar moet worden uitgeschreven.
- De leerling heeft (afhankelijk van het soort vraag) enige of veel ruimte in het beantwoorden van de vraag.
- De antwoorden op een open vraag geven de docent gedetailleerde informatie over de mate waarin studenten de leerstof beheersen en waar problemen zich (eventueel) precies voordoen.

Nadelen van open vragen

- Het maken en nakijken van open vragen vereisen een grote mate van inhoudsdeskundigheid.
- Het is moeilijk open vragen taalkundig zo te formuleren dat er geen misverstand bestaat over de aard en lengte van het te geven antwoord.
- Het nakijken is tijdrovend.
- Het nakijken van open vragen is vaak minder objectief dan het nakijken van gesloten vragen.
- Doordat de beantwoording van een open vraag veel tijd kost, kan slechts een beperkt aantal vragen gesteld worden.
- Voor taalzwakke leerlingen leveren open vragen extra problemen op. Het is niet altijd duidelijk of een 'foute' beantwoording van de vraag uitsluitend te wijten is aan onvoldoende kennis dan wel (mede) het gevolg is van een onvoldoende taalbeheersing. Met andere woorden: is de taal of de vakinhoud de bottleneck?

Checklist open vragen

Hieronder staat een checklist, ontwikkeld door Breukers e.a. (2011), die gebruikt kan worden om de kwaliteit van een meerkeuzevraag te beoordelen. Als op alle vragen met 'ja', dan wel 'nee' geantwoord kan worden geantwoord, dan is de vraag correct.

Checklist voor open vragen			
criterium		Ja*	Nee*
Validiteit	1. Is de inhoud van de vraag in overeenstemming met het leerdoel?	*	
	2. Is de vraag vakinhoudelijk juist?	*	
	3. Is de vraagvorm geschikt voor de te toetsen doelstelling?	*	
	4. Is er een duidelijk probleem in de vraag gesteld?	*	
	5. Is de vraag met gezond verstand op te lossen?		*
Objectiviteit	1. Zijn deskundigen het eens over het goede antwoord?	*	
	2. Bevat de vraag voldoende informatie om het juiste antwoord te kunnen aanstrepen?	*	
	3. Is er een antwoordmodel?	*	
	4. Geeft de vraag voldoende informatie over de lengte en vorm van het gewenste antwoord?	*	
	5. Vraagt de vraag naar de mening van de student?		*
Efficiëntie	1. Is de vraag duidelijk en ondubbelzinnig geformuleerd?	*	
	2. Is de vraag grammaticaal goed en logisch geformuleerd?	*	
	3. Zijn eventuele figuren bij e.d. functioneel?	*	
	4. Zijn eventuele figuren bij de vraag duidelijk?	*	
	5. Zijn eventuele figuren bij de vraag correct?	*	
	6. Is het referentiekader van de vraag duidelijk?	*	
	7. Is de vorm van de vraag de meest geschikte vraagvorm?	*	
	8. Bevat de vraag meer informatie dan nodig is?		*
	9. Bevat de vraag een dubbele ontkenning?		*
	10. Is de vraag onnodig negatief gesteld?		*
	11. Is de formulering van de vraag te ingewikkeld?		*
	12. Bevat de vraag onnodig vakjargon of onnodig moeilijke woorden?		*
	13. Omvat de vraag een te omvangrijk probleem?		*
Moeilijkheidsgraad	1. Heeft de vraag een aanvaardbare moeilijkheidsgraad voor het bedoelde niveau?	*	
	2. Wordt de moeilijkheidsgraad verhoogd door irrelevante gegevens?		*

* Sommige vragen moeten beantwoord worden met 'ja' en sommige met 'nee'. De vakken met de wenselijke antwoorden zijn grijs en bevatten een *.

Soorten vragen

In- en aanvulvragen

Onderstaande invulvraag is natuurlijk geen openvraag, de leerlingen hebben telkens de keus uit twee alternatieven. Daarmee is het een gesloten twee keuzevraag.

1. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ontstond in Noord-Frankrijk en België een ... (Blitzkrieg/loopgravenoorlog);
2. De meeste slachtoffers tijdens de Eerste Wereldoorlog waren ... (burgers/soldaten);
3. De meeste Nederlandse slachtoffers tijdens de Tweede Wereldoorlog stierven als gevolg van ... (Duitse bombardementen/de Holocaust);
4. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog werden voor het eerst ... (atoombommen/gifgasbommen) gebruikt.

Kies telkens uit de twee mogelijkheden. Doe het zo:

zin 1: ... (kies uit: Blitzkrieg/loopgravenoorlog)

zin 2: ... (kies uit: burgers/soldaten)

zin 3: ... (kies uit: Duitse bombardementen/de Holocaust)

zin 4: ... (kies uit: atoombommen/gifgasbommen)

Echte invulvragen zouden er zo uit kunnen zien:

- Tijdens de Cubacrisis was ... president van de Verenigde Staten.
- Als allerlei producten alleen nog op de bon verkrijgen zijn, spreken we van een ...

De meerwaarde van dergelijke openvragen t.o.v. van een meerkeuzevraag is beperkt.

Kort antwoordvragen

Dit zijn bijvoorbeeld vragen waarin leerlingen een korte omschrijving van een begrip of gebeurtenis moeten geven. Bij dit type vragen is het belangrijk dat leerlingen precies weten wat er van hen verwacht wordt, Bijvoorbeeld: Omschrijf in 50/100/200 woorden, waarin je de essentie/het wezenlijke weergeeft, de volgende begrippen:

1. Marshall-hulp
2. Truman-doctrine

Je kunt leerlingen op weg helpen door de toevoeging: Doe het zo.

Voorbeeld

Bron

Een affiche van de NSDAP (1937).

Vertaling: Bloed en bodem

Gebruik de bron

De 'bloed- en bodemtheorie' past bij de ideeën van de nazi's. Volgens hen bestond er een speciale band tussen de Duitse grond en haar bewoners. Dit propaganda-affiche staat vol met symbolen die de nazi's gebruikten.

Noem twee symbolen uit de bron en geef per symbool aan waarom dat past bij de ideeën van de nazi's.

Doe het zo:

Symbool ... (noem een symbool) past bij de ideeën van de nazi's, omdat ... (geef verklaring).

Symbool ... (noem een tweede symbool) past bij de ideeën van de nazi's, omdat ... (geef verklaring).

Voordelen

- Je kunt specifieke kennis toetsen.
- Je kunt vaardigheden toetsen zonder dat je ook schrijven toetst.
- Je biedt leerlingen structuur waarmee je taalzwakkere leerlingen tegemoetkomt.

Nadelen

- Betere leerlingen kunnen niet laten zien wat ze kennen en kunnen
- Normeringsmodel maken moeilijker
- Consistent en nauwkeurig beoordelen moeilijker

Lang antwoordvragen

Voorbeeld

- Leg uit wat, in het kader van de Eerste Wereldoorlog, wordt bedoeld met kanonnenvoer?

De vraag wordt waarschijnlijker eenvoudiger en het antwoord mogelijk korter als deze zou luiden:

- Leg uit wat, in het kader van de loopgravenoorlog, wordt bedoeld met kanonnenvoer?
- Wat is de relatie tussen de begrippen loopgravenoorlog en kanonnenvoer?

Essay-vragen

Bij essay-vragen kun je onderscheid maken tussen 'restricted-response' vragen en 'extended-response' vragen:

- Bij 'restricted-response' essays ligt de nadruk op basiskennis die de leerling moet tonen door betrekkelijk korte en voorgestructureerde antwoorden. Voorbeeld: Leg in drie stappen uit hoe gebeurtenis A, gebeurtenis B beïnvloedde.
- Bij 'extended-response' essays moet de leerling een interpretatie of verklaring geven op basis van een relatief grote hoeveelheid informatie en/of bronnen.

Voordelen

- Relatief gemakkelijk te maken.
- Valide manier om hogere denkvaardigheden te toetsen.
- Leerling heeft invloed op de omvang van zijn antwoord.

Nadelen

- Je kunt kennis hiermee minder direct toetsen.
- Mogelijk toets je ook schrijfvaardigheden (construct-irrelevante testvariantie).
- Beoordelen is meer subjectief; invloed op betrouwbaarheid.

Mogelijke aanwijzingen voor leerlingen

Kennisniveau

1. Je hebt de vraag niet alleen gelezen, maar deze ook begrepen. Voor je de inleiding gaat schrijven, moet je precies weten wat je in de conclusie gaat zeggen. Dat betekent dat je een schema moet maken voor de wijze waarop je gaat antwoorden.
2. In de inleiding schrijf je wat de belangrijkste factoren zijn. In de volgende paragrafen onderbouw je deze factoren met argumenten/bewijzen.
3. In de conclusie geef je een onderbouwd oordeel over het belangrijkste punt in de vraag.

Vaardighedenniveau

1. Je geeft een volledig, to the point en uitgebalanceerd, antwoord. Je gebruikt de context, inhoud en de herkomst van bronnen om een oordeel te vellen over bruikbaarheid, betrouwbaarheid en nauwkeurigheid. Je gebruikt je eigen kennis om de bron te contextualiseren en de vraag te beantwoorden.
2. Bij vragen over bruikbaarheid geef je de beperkingen van het materiaal aan en geef je een beoordeling met verwijzing naar inhoud en herkomst.

3. Bij het beoordelen van de betrouwbaarheid besteed je aandacht aan de herkomst van de bronnen en gebruik je je eigen kennis om uitspraken te doen over inhoud en context.
4. Je kunt een oordeel geven over een interpretatie door de doelen van de auteur te analyseren en de inhoud/aard van de bron.
5. Je schrijft een conclusie met een definitief, goed onderbouwd, antwoord, gebruikmakend van de bron of bronnen.

Mondelinge toets/presentaties

Voordelen

- Relatief gemakkelijk te maken
- Valide manier van toetsen voor sommige vakken

Nadelen

- Moeilijk om een beoordelingsmodel te maken
- Moeilijk om nauwkeurig, consistent en betrouwbaar te beoordelen
- Kost vaak veel tijd

Oprachten met bronnen

Inleiding

Oprachten met bronnen vragen veel van leerlingen, zeker als daarin een beroep gedaan wordt op hogere denkvaardigheden als analyseren en/of evalueren. Leerlingen moeten algemene vaardigheden bezitten, maar ook historische vaardigheden en metacognitieve vaardigheden. Uiteraard moeten ze ook beschikken over (context) kennis.

Algemene vaardigheden

Informatie kunnen lezen en begrijpen:

- a. De leerling begrijpt de vragen en de bronnen.
2. Informatie selecteren uit gegeven contextrijke bronnen:
 - a. De leerling zoekt in de bronnen relevante elementen die het mogelijk maken een antwoord te geven op de vragen.
3. Informatie ordenen uit een veelheid van gegevens:
 - a. De leerling rubriceert elementen uit de bronnen die informatie geven over respectievelijk de ene en de andere partij.
 - b. De leerling vergelijkt informatie uit de vraag (vraag 2) met informatie uit de bronnen.
4. Redeneervaardigheden:
 - a. De leerling bouwt, als antwoord op de vraag (vraag 2) een redentatie op met argumenten ontleend aan de door hem geselecteerde elementen uit de bronnen.

Historische vaardigheden

1. De leerling redeneert over en met bronnen
2. De leerling herkent in de bron (en de toelichting) een interpretatie.

3. De leerling geeft zelf een andere mogelijke interpretatie op basis van gegevens uit de vraag en eigen kennis.

Metacognitieve vaardigheden

1. Oriënteren op de opdracht:
 - a. De leerling vraagt zich af waarop hij moet letten bij het analyseren van de bronnen om antwoord te kunnen geven op de vragen
 - b. De leerling weet wat er van hem verwacht wordt als hij een beredeneerd antwoord moet geven.
2. Proces bewaken
 - a. De leerling houdt tijdens de uitvoering van de taak in de gaten of het proces volgens plan verloopt (monitoring)
3. Bijstellen
 - a. De leerling vraagt zich, werkende aan de opdracht, geregeld af of de door hem geselecteerde elementen inderdaad informatie die relevant is voor het beantwoorden van de vragen.
 - b. De leerling stelt, werkend aan de opdracht, zo nodig zijn criteria bij.
4. Evalueren
 - a. De leerling vraagt zich af of het door hem gegeven antwoord voldoet aan de eisen die in de vragen gesteld zijn.
5. Reflecteren
 - a. De leerling vraagt zich af of de door hem gekozen werkwijze heeft geleid tot een bevredigend antwoord.

Kennis

1. De leerling heeft contextkennis van het onderwerp of meer specifiek, van de gebeurtenis.
2. De leerling kent begrippen die voor essentieel zijn voor het beantwoorden van de vragen
3. De leerling weet dat een historisch verhaal (narratio) altijd een interpretatie is.

Voorbeelden van opdrachten met bronnen

Bij opdrachten met bronnen wordt soms gezegd 'lees de bron' of 'bekijk de bron'. Beter is het om 'gebruik de bron' te gebruiken. Deze formulering maakt beter duidelijk wat er van de leerlingen wordt verwacht. Toch is ook deze formulering niet altijd even eenduidig en is een nadere specificatie gewenst. Moet de leerling in zijn antwoord bijvoorbeeld duidelijk maken dat hij de bron heeft begrepen of moet hij een letterlijk citaat gebruiken?

Voorbeeld 1: Tekstbronnen

Leerdoel

- Je kunt vragen beantwoorden met behulp van informatie uit een bron

Succescriteria

- Je begrijpt de vraag;
- Je kunt in de bron relevante elementen selecteren om de vraag te beantwoorden;
- Je hebt genoeg contextkennis om de historische vraag te kunnen beantwoorden;
- Je kent, in de vraag en bron voorkomende, begrippen die essentieel zijn voor het beantwoorden van de vraag;
- Je weet waar je op moet letten bij het analyseren van de bronnen om antwoord te kunnen geven op de vragen;
- Je kunt een beredeneerd antwoord geven op de vraag;
- Je vraagt je, werkend aan de opdracht, geregeld af of de geselecteerde elementen inderdaad informatie bieden die relevant is voor het beantwoorden van de vragen;
- Je vraagt je af of het antwoord voldoet aan de eisen die in de vraag zijn gesteld.

Bron

De Engelse beroepsmilitair Walter Morgan was van 1572 tot 1574 kapitein in de legers van Willem van Oranje. Hij hield een dagboek bij. Daarin beschrijft hij hoe de prins van Oranje met zijn leger bij de stad Roermond aankomt en probeert de burgers van de stad over te halen om zich bij hem aan te sluiten

Aan het slot van de dramatische redevoering (van Willem van Oranje) moesten de burgers van Roermond besluiten wat zij zouden doen. Zij kwamen tot het standpunt dat de prins volkomen terecht de wapens tegen de koning had opgenomen om te vechten voor de privileges van het land en voor zijn leven en zijn bezit. Maar zij moesten toch zijn eis naast zich neerleggen, want zij waren bang voor de wreedheden die het grote leger van de koning zou begaan, zoals dat ook in Napels en andere plaatsen was gebeurd. Bovendien betwijfelden zij of de prins en de opstandelingen sterk genoeg zouden zijn om tegen het kolossale leger van de koning weerstand te bieden. Na zijn vergeefse verzoek beval de prins dat er geweld moest worden gebruikt. Enkele kolonels uit zijn regiment zorgden ervoor dat direct ladders en andere benodigde zaken werden aangevoerd en zij brachten enkele stukken geschut in stelling.

Toen stormden de soldaten onder dekking van het geschutsvuur met de kreet 'alle hens aan de ladders' op de muren aan. De arme burgers hadden helemaal geen ervaring met het gebruik van vuurwapens in de strijd en vluchtten van de muren weg. Omdat zij bovendien niet over ervaren soldaten beschikten, die hen aanwijzingen konden geven voor de verdediging, bleek het niet moeilijk de stad zonder veel bloedvergieten te veroveren. Onder de burgerij waren bij de verovering 24 slachtoffers gevallen.

Gebruik de bron

Sommige historici noemen het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat (de Tachtigjarige Oorlog):

- een burgeroorlog of
- een opstand tegen de politiek van centralisatie van de koning van Spanje in de Nederlanden.

4p Ondersteun beide opvattingen met een argument uit de bron.

Antwoordmodel

maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is: Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat (de Tachtigjarige Oorlog) kan beschouwd worden:

- als een burgeroorlog, want uit de bron blijkt dat Willem van Oranje, als de overreding van de burgers van Roermond niet lukt, de stad verovert/dat burgers uit de Nederlanden elkaar bestrijden 2
- als een opstand tegen de politiek van centralisatie door de Spaanse koning, want uit de bron blijkt dat Roermond het terecht vindt dat Willem van Oranje zich verzet tegen het afschaffen van privileges 2

Voorbeeld 2: Afbeeldingen

Leerdoel

- Je kunt vragen beantwoorden met behulp van informatie uit een bron.

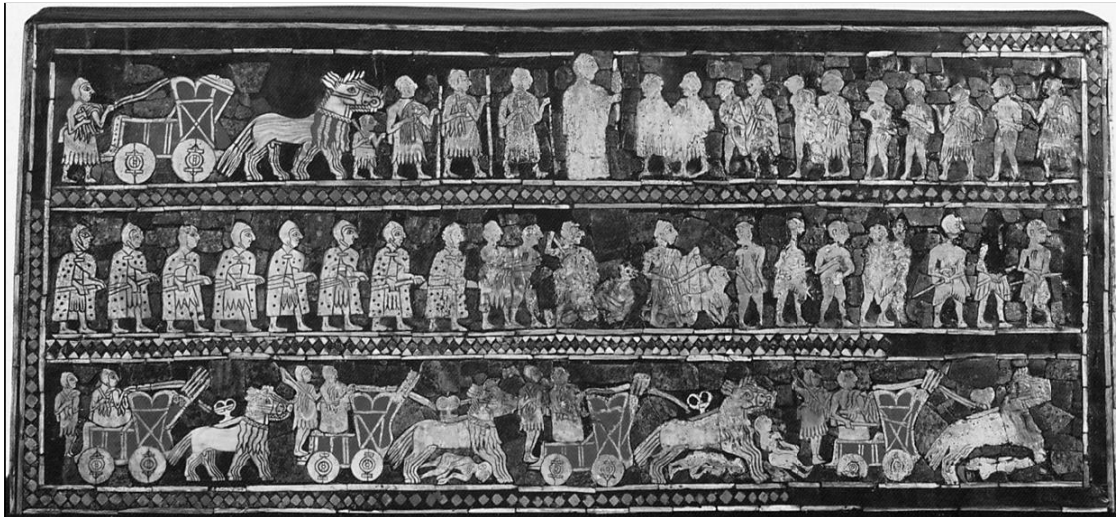
Succescriteria

- Je begrijpt de vraag;
- Je kunt in de bron relevante elementen selecteren om de vraag te beantwoorden;
- Je kunt een beredeneerd antwoord geven op de vraag.
- Je weet wat het begrip stedelijke gemeenschap inhoudt;
- Je herhaalt in je antwoord (delen) vraag de vraag en onderbouwt het antwoord met elementen uit of ontleend aan de bron;
- Je weet wat met de begrippen economisch en sociaal wordt bedoeld;

- Je vraagt je af of het antwoord voldoet aan de eisen die in de vraag zijn gesteld.

Bron

Afbeelding van een Soemerisch leger op een houten voorwerp gevonden in een graf bij Oer in het tegenwoordige Irak, omstreeks 2600 v. Chr.

Toelichting

Van boven naar beneden is te zien dat aan de koning een parade voorbijtrekt van zijn leger met krijgsgevangenen, speerdraggers en andere soldaten in (met koperen plaatjes) gepantserde mantels en door paarden of ezels getrokken strijdwagens. Op de grond liggen gesneuvelde soldaten.

Gebruik de bron

Uit deze bron kun je afleiden dat de bevolking van Oer omstreeks 2600 v. Chr. in een stedelijke gemeenschap leeft.

4p Leg uit, telkens met een gegeven uit de bron, dat er in die tijd rond Oer een stedelijke gemeenschap bestaat

- in economisch en
- in sociaal opzicht.

Antwoordmodel

maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

In Oer bestaat omstreeks 2600 v. Chr. een stedelijke gemeenschap:

- in economisch opzicht, omdat op de afbeelding te zien is dat dit volk beschikte over strijdwagens/een georganiseerd leger/gespecialiseerde ambachtlieden/kunstenaars (die deze afbeelding konden maken), dat kan alleen als er zoveel geproduceerd wordt dat er

specialisaties kunnen ontstaan / niet iedereen meer met de landbouw/de vervulling van primaire levensbehoeften bezig is 2

- in sociaal opzicht, omdat op de afbeelding een duidelijke gelaagdheid (met een koning) te zien is 2

Voorbeeld 3: Tabellen

Leerdoel

- Je kunt vragen beantwoorden met behulp van informatie uit een bron.

Succescriteria

- Je begrijpt de vraag;
- Je kunt in de bron relevante elementen selecteren om de vraag te beantwoorden;
- Je kunt een beredeneerd antwoord geven op de vraag.
- Je hebt voldoende kennis van het begrip Industriële Revolutie om de vraag te kunnen beantwoorden;
- Je kunt een relatie leggen tussen twee zaken;
- Je herhaalt in je antwoord (delen) vraag de vraag en onderbouwt het antwoord met elementen uit of ontleend aan de bron;
- Je vraagt je af of het antwoord voldoet aan de eisen die in de vraag zijn gesteld.

Bron

Een tabel:

Overzicht van katoenproductie en aantal slaven in de Verenigde Staten 1790 – 1840

<i>Jaar</i>	<i>1790</i>	<i>1820</i>	<i>1840</i>
<i>Aantal balen katoen</i>	<i>4.000</i>	<i>73.000</i>	<i>1.400.000</i>
<i>Aantal slaven</i>	<i>700.000</i>	<i>1.500.000</i>	<i>2.500.000</i>

Gebruik de bron

Een bewering:

Met deze gegevens kun je het verband aangeven tussen de groei van het aantal slaven in de Verenigde Staten en de Industriële Revolutie.

2p Leg dit verband uit.

Antwoordmodel

maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De katoen werd geproduceerd door slavenarbeid op plantages. Door de Industriële Revolutie nam de vraag naar katoen toe waardoor het aantal slaven moest groeien.

Voorbeeld 4: Cartoon en tekst

Leerdoel

- Je kunt vragen beantwoorden met behulp van informatie uit verschillende bronnen.

Succescriteria

- Je begrijpt de vraag;
- Je kunt in de bronnen relevante elementen selecteren om de vraag te beantwoorden;
- Je hebt genoeg kennis van het begin van de Koude Oorlog om de historische vraag te kunnen beantwoorden;
- Je kunt een spotprent analyseren. Zie ook: <http://histoforum.net/2020/Histoforum%20-%20spotprenten%20analyseren.pdf> en/of deze instructiefilmpjes:
 - <http://histoforum.net/leerlingen/Clip%20Versailles.mp4>
 - <http://histoforum.net/leerlingen/Clip%20Marshallplan%202.mp4>
 - <http://histoforum.net/leerlingen/Clip%20symbolen.mp4>
- Je kunt de analyse van een spotprent onderbouw met elementen uit de bron;
- Je kunt informatie uit verschillende bronnen met elkaar verbinden;
- Je vraagt je af of het antwoord voldoet aan de eisen die in de vraag zijn gesteld.

Bron 1

Een gedeelte uit een beroemde toespraak van president Truman tot het Amerikaanse Congres op 12 maart 1947, waarin hij de Marshallhulp (financiële en economische steun voor de wederopbouw) aan West-Europa aankondigt

‘Ik geloof dat onze hulp in eerste instantie economisch en financieel moet zijn, omdat dit essentieel is voor economische stabiliteit en ordelijke politieke processen. (...)

De zaden van totalitaire regimes worden gevoed door ellende en gebrek. Zij verbreiden zich en groeien in de slechte grond van armoede en strijd. Zij komen tot volle wasdom als de hoop van een volk op een beter leven gestorven is.

Wij moeten de hoop levend houden. De vrije volkeren van de wereld kijken naar ons voor steun bij het handhaven van hun vrijheden.’

Bron 2

Een politieke prent uit de Amerikaanse Minneapolis Star uit 1947 met als onderschrift: “Gas geven dokter!”

Gebruik bron 1 en 2

In de prent geeft de tekenaar zijn mening over de toespraak van president Truman.

5p Wat is de mening van de tekenaar? Ondersteun je antwoord door twee elementen uit de prent te verbinden met twee elementen uit de toespraak.

Mogelijke problemen bij het nakijken van open vragen

Normverschuiving

De beoordelingsnorm vervlakt of verscherpt ten opzichte van het gemiddelde prestatieniveau van de beoordeelden.

Bijvoorbeeld: een beoordelaar wordt meer coulant als het percentage onvoldoendes (te) hoog dreigt te worden, of strenger als de gemiddelde kwaliteit tijdens het beoordelen hoger blijkt dan verwacht.

Strategie ter voorkoming: Om ervoor te zorgen dat niet steeds de studenten waarvan de vragen steeds als eerste worden nagekeken, de dupe worden van de normverschuiving bij beoordelaars, is het raadzaam de volgorde van antwoordvellen van studenten regelmatig wijzigen.

Sequentie-effect

Er is een nawerking van voorafgaande beoordelingen van dezelfde schrijfpodracht.

Bijvoorbeeld: een beoordelaar heeft de neiging om na enkele zwakke schrijfproducten een volgend redelijk product een relatief hoger cijfer te geven dan wanneer dit product volgt op enkele zeer goede schrijfproducten (zie ook Meuffels, 1992).

Strategie ter voorkoming: Het sequentie-effect wordt beperkt door het beoordelen van de antwoorden per vraag (in plaats van per student). Ook het wijzigen van de volgorde van antwoordvellen tijdens de beoordeling is hiervoor een oplossing.

Halo-effect

Een eigenschap van de tekst of van de schrijver heeft een storende uitstraling (halo) op de beoordeling, ook als die eigenschap niet relevant is.

Bijvoorbeeld: een goede tekst wordt laag beoordeeld omdat hij er slordig uitziet, of een matige tekst krijgt een hoog cijfer omdat de schrijver bekend staat als hardwerkend en slim (zie ook Nisbett & DeCamp Wilson, 1977).

Strategie ter voorkoming: Het halo-effect wordt beperkt door de toets anoniem na te kijken. Studenten wordt gevraagd niet hun naam op de toets te zetten, maar hun ID-nummer of het inschakelen van een tweede beoordelaar, onafhankelijk van de eigen docent.

Contaminatie-effect

De beoordelaar gebruikt de beoordeling voor oneigenlijke doelen.

Bijvoorbeeld: een laag cijfer als 'straf' voor iemand die altijd te laat komt, een hoog cijfer voor een student die aanmoediging behoeft, of voor een student die met zijn onderzoeksresultaten aansluit bij de theorie van zijn beoordelaar (zie ook Meuffels, 1991).

Strategie ter voorkoming: Het contaminatie-effect is moeilijk oplosbaar zolang er geen scheiding is aangebracht tussen doceren en beoordelen. Intercollegiaal uitwisselen van beoordelingsactiviteiten (docent A beoordeelt de toets van studenten van docent B, en andersom) biedt een oplossing.

Persoonlijke tendens

De individuele normen en gewoontes van de beoordelaar hebben een verhullende uitwerking op de beoordeling.

Bijvoorbeeld: een docent geeft op een schaal van tien nooit hoger dan acht of nooit lager dan een vier.

Het is bijzonder lastig om strategieën te ontwikkelen ter voorkoming van een persoonlijke tendens, omdat meestal persoonlijk (impliciete) overtuigingen ten grondslag liggen aan de tendens.